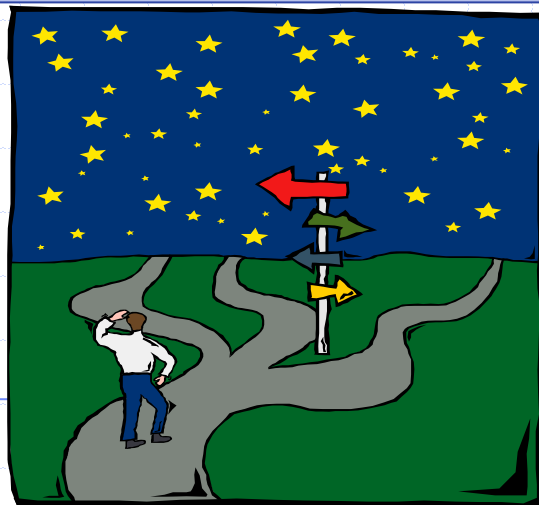

Elementi uspješne komunikacije u savjetovanju

Aktivno slušanje, poštovanje i empatija u savjetovanju

Principi savjetovanja

Ova prezentacija sastavni je dio nastavnih materijala kolegija “Osnove savjetovanja” i ne može se umnožavati i distribuirati bez dopuštenja autorice prezentacije.

Izv.prof.dr.sc. **Gordana Berc**

Osnovni principi savjetovanja

1. Izgradnja profesionalnog odnosa klijent – savjetovatelj (toplina, autentičnost, empatičnost...svjesnost o djelovanju pozitivnog i negativnog transfera i kontratransfera)
2. Poštovanje svakog klijenta kao osobe (bez obzira što ne odobravamo sve njegove postupke)
3. Povjerenje – profesionalna tajna – pitanje etike i etičnosti (Etički kodeks socijalnih radnika)
4. Empatičnost i pozitivan stav prema klijentu

Osnovni principi savjetovanja

5. Prilagođavanje individualnim potrebama klijenta
6. **Usmjerenost na klijentove teškoće** (otvorenost za problem, vještine slušanja, razumijevanje, a ne interpretacija problema)
7. Suradnja - traženje rješenja problema s klijentom, a ne za klijenta + zajedničko donošenje odluka
8. Vjerovanje u čovjekov razum i kapacitet za učenjem

Osnovni principi savjetovanja

9. Poticanje procesa učenja radi promjene (stava, ponašanja klijenta)
10. Uvažavanje ljudske nesavršenosti bez osuđivanja i prekoravanja (tolerancija otpora u savjetovanju)
11. Spremnost klijenta na promjenu (klijentovo vrijeme)
12. Savjetovateljeve profesionalne vještine i primjena tehnika (klarifikacija, konfrontacija, interpretacija)

11 principa se odnosi na savjetovateljevu stručnu kompetentnost i odgovornost za proces savjetovanja.

Elementi uspješne komunikacije u savjetovanju

- ◆ Aktivno slušanje
- ◆ Poštovanje
- ◆ Empatija
- ◆ Jasnoća
- ◆ Zainteresiranost
- ◆ Autentičnost
- ◆ Tolerancija

AKTIVNO SLUŠANJE

◆ Važnost aktivnog slušanja

- a) Uspostava odnosa
- b) Izgradnja povjerenja
- c) Premošćivanje razlika
- d) Pomaganje klijentima da se otvore
- e) Pomaganje klijentima da dožive osjećaje
- f) Prikupljanje podataka
- g) Stvaranje temelja za utjecaj
- h) Pomaganje osobama da preuzmu odgovornost

AKTIVNO SLUŠANJE

Deset vještina aktivnog slušanja:

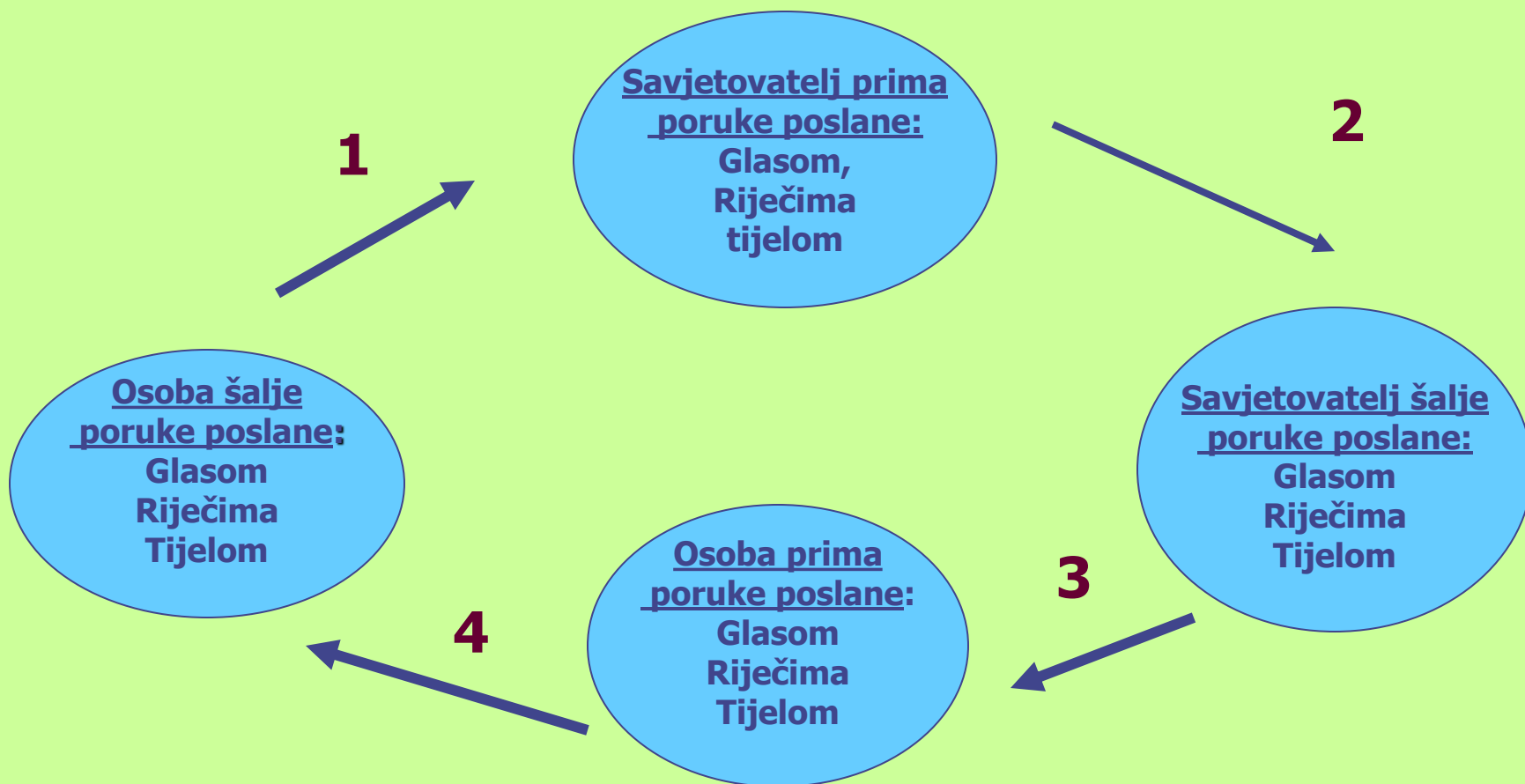
1. Zauzimanje stava **poštovanja i prihvaćanja**
2. Ulazak u unutarnji svijet osobe
3. Slanje dobrih poruka glasom
4. Slanje dobrih poruka tijelom
5. Započinjanje razgovora, poticaji na nastavak razgovora i postavljanje otvorenih pitanja
6. Parafraziranje (ponavljanje rečenog)
7. Reflektiranje osjećaja (“...vidim da vam je teško...”)
8. Pokazivanje razumijevanja konteksta i razlika (porijeklo, radni i obrazovni kontekst...)
9. Ublažavanje početnih otpora (nagrađivanje šutljivih)
10. Izbjegavanje prepreka slušanju (moraliziranje, dijagnosticiranje...)

AKTIVNO SLUŠANJE

Dvije vrste razgovora: socijalni i savjetovališni razgovori

Savjetovališni razgovori

◆ vještine primanja i slanja poruka

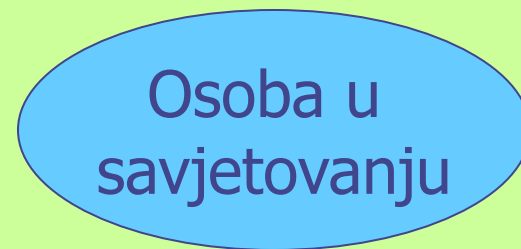

AKTIVNO SLUŠANJE

◆ Savjetovališni razgovori: 4 vrste slušanja

1. Vanjsko slušanje

3. Vanjsko slušanje

2. Unutarnje slušanje

4. Unutarnje slušanje

Unutarnje slušanje = razina osjetljivosti na vlastite misli i osjećaje, može biti ključnom odrednicom kvalitete vašeg vanjskog slušanja.

Ako vi ili osoba u savjetovanju previše čujete sebe (dominira unutarnje slušanje) slabije ćete čuti jedan drugoga.

POŠTOVANJE U SAVJETOVANJU

= uvjet za svaki uspješan međuljudski odnos

= preduvjet za uspješnu komunikaciju

Zašto je važno poštovanje u savjetovanju?

⑩ Pokazati da je osoba ravnopravna u komunikaciji

⑩ Pokazati uvažavanje i razumijevanje osobe u nevolji

Poštovanje korisnika utječe na:

a) autopercepciju osobe,

b) pojačava njeno samopoštovanje,

c) potiče jačanje osobnih potencijala,

d) **jača motivaciju osobe za rješavanje problema**

POŠTOVANJE U SAVJETOVANJU

Prihvaćamo osobu s njenim mislima i osjećajima (ne procjenjujemo ih dobrima i lošima)

Poštovati osobu znači:

- A) vidjeti ju onakvom kakva je i prihvatiti njenu individualnost
- B) dopuštati ljudima da rastu i razvijaju se na svoj način (iako mi vidimo da bi ona mogla brže i bolje, jednostavnije – primjer djevojke koja je u vezi s ovisnikom)

To ne znači da se podržavamo postupke koje je osoba napravila i ono što osoba govori.

Kada korisnik dolazi s porukom koja "opterećuje" savjetovatelja (po sadržaju, za situaciju, za odnos...), mogu se kod savjetovatelja aktivirati "filteri"...

(pr. netko više dok govori, govori vulgarnosti...)

POŠTOVANJE U SAVJETOVANJU

FILTERI SAVJETOVATELJA ZA ZAŠTITU OD JAČINE PORUKE KOJE ŠALJE KORISNIK:

a) **Unutarnji filteri**

- iskrivljujemo ili niječemo sadržaj poruke

(...“ma ona to ne misli ozbiljno...” ...“što ona zna o tome”...)

b) **Vanjski filteri**

– tijelom i riječju šaljemo zabrane za ponašanje

(“Ne dopuštam da na ovakav način razgovarate sa mnom!”)

POŠTOVANJE U SAVJETOVANJU

FILTERI SAVJETOVATELJA ZA ZAŠTITU OD JAČINE PORUKE KOJE ŠALJE KORISNIK:

PREPREKE za prihvaćajući stav prema korisnicima:

1. **Situacije** koje izazivaju tjeskobu (prvi trenuci prvog susreta, usmjerenost na unaprjeđenje vlastitih vještina i korisnikovih potreba, prespori napredak, kašnjenje korisnika, snimanje razgovora radi supervizije)
2. **Korisnici** koji izazivaju tjeskobu (suprotan spol, vrlo uspješni, osjećaji korisnika s kojima se savjetovatelj ne slaže)
3. **Osjećaji** koji izazivaju tjeskobu (ljutnja, sreća, seksualni osjećaji)

POŠTOVANJE U SAVJETOVANJU

4. **Uznemirujuće riječi, izrazi i stavovi** (savjetovateljevi "okidači")

Primjerice:

- ◆ seksističke primjedbe, omalovažavanja nekih skupina društva,
- ◆ pozitivne riječi ("Vi ste prekrasni...")
- ◆ razne predrasude (...na etničkoj, spolnoj i drugim razinama...)

5. **Trenutno nezavršen posao** – otežava otvaranje savjetovatelja prema korisniku (ako ste žurili na susret, niste usmjereni na trenutne poruke korisnika jer imate osobnih problema...)

6. **Potreba za ostavljanje dojma stručnosti** (usmjerenost da korisnici savjetovatelja vide sposobnima)

POŠTOVANJE U SAVJETOVANJU

7. Emocionalna iscrpljenost i sagorijevanje na poslu

8. Nedovoljna administrativna podrška (može oslabiti moral kolektiva, povećati opseg posla, otežati prihvaćanje korisnika)

9. Fizičke prepreke (hladnoća, vrućina, nedostatak prostora...)

POŠTOVANJE U SAVJETOVANJU

Poštovanje izražavamo kroz pokazivanje razumijevanja korisnikovog konteksta:

1. **Kulturalni kontekst** (vrijednosti, komunikacijski obrazac-narječje, selo-grad)
2. Rasni, **nacionalni** kontekst
3. Kontekst **društvenog sloja**
4. Kontekst **obitelji** iz koje korisnik potječe (obilježja obitelji)
5. **Radni i obrazovni** kontekst
6. **Zdravstveni** kontekst (korisnik koji uzima antidepresive)
7. **Rodni** kontekst (kako se osoba doživljava kao muškarac, žena)
8. Kontekst **seksualne orijentacije**
9. **Religiozni** kontekst
10. Kontekst **mreže podrške** (širina i gustoća socijalne mreže)

POŠTOVANJE U SAVJETOVANJU

VJEŠTINE POTREBNE ZA RAZUMIJEVANJE KONTEKSTA:

1. Stjecanje novih znanja (pr. o kulturi Roma, ako vam je romska obitelj u savjetovalištu)
2. Davanje dopuštenja za razgovor o razlikama između savjetovatelja i korisnika
(Pr. žena koja je u procesu tugovanja za umrlim djetetom postavlja upitnim vašu kompetenciju jer vi nemate vlastitu djecu...)
3. Postavljanje pitanja za shvaćanje šireg korisnikovog konteksta
(otvorena pitanja za razumijevanje...)
4. Pokazivanje empatije

EMPATIJA...Reflektiranje osjećaja...

- ◆ Empatija = sposobnost razumijevanja osjećaja drugih i vraćanja odgovarajućeg emocionalnog odgovora (Janković, 2004).
- ◆ Empatija je **uživljavanje** u emocionalna stanja druge osobe i razumijevanje njenog položaja (npr. patnje, ugroženosti) na osnovu percipirane ili zamišljene situacije u kojoj se ta osoba nalazi.
- ◆ "Empatija je doživljaj klijentova unutrašnjeg svijeta i njegovih vrlo osobnih značenja kao da su naši vlastiti, ali bez gubitka svijesti da je riječ o **"kao da-doživljaju"** (Rogers, 1962:419, prema Nelson-Jones, 2007.).

EMPATIJA...Reflektiranje osjećaja...

◆ Reflektiranje osjećaja uključuje:

1. "**ulazak**" u tok emocija osobe,
2. **doživljaj** toka emocija osobe,
3. **vraćanje** emocija osobi - refleksija.

Primjer:

Student: *"Toliko sam se namučio da naučim sve predmete, a sad se bojim da ću morati ponavljati godinu."*

Savjetovatelj *"Zabrinut si jer bi mogao pasti godinu nakon uloženog truda."*

Student: *"Da. Uhvati me muka kad vidim koliko vremena uloženo uzalud."*

Empatija po Rogersu...

Reflektiranje u savjetovanju može biti **korisno** u sljedećim slučajevima:

- ⑩ U stvaranju sigurnog emocionalnog **ozračja**.
- ⑩ Kad želimo pokazati osobi da **razumijemo** njenu situaciju.
- ⑩ Kad želimo **provjeriti** da li smo dobro razumjeli osobu.
- ⑩ Kad pomažemo osobi da dođe **u doticaj** sa svojim mislima i osjećajima.
- ⑩ Kad pomažemo osobi da prihvati **odgovornost** za svoje misli i osjećaje.
- ⑩ Kad osobi treba poticaj ili emocionalna podrška **da nastavi** govoriti.

Empatija po Mearns i Thorne...

Raznolikost empatijskih reakcija prema ljestvici:

Nulta razina: Ne pokazuje se razumijevanje pokazanih osjećaja korisnika: pr. komentar savjetovatelja koji nije povezan s korisnikovim emocijama, ili procjenjivačka reakcija, davanje savjeta, povređivanje ili odbijanje.

1. Razina: Pokazuje djelomično razumijevanje onih osjećaja i odgovora koji su za korisnika vrlo površni. **Umanjujuća empatija**, jer je savjetovatelj izgubio dio korisnikovih doživljaja.

2. Razina: Savjetovatelj pokazuje razumijevanje osjećaja i misli koje je korisnik pokazao. **Precizna empatija**.

3. Razina: Reakcija pokazuje razumijevanje onoga što se zbiva ispod razine korisnikove neposredne svjesnosti. Savjetovatelj razumije da postoje i osjećaji u "pozadini" pokazanih emocija. **Dodana empatije=dubinska refleksija**.

Reflektiranje osjećaja...razumijevanje poruka poslanih glasom i tijelom

Preporuke:

Klijentov najvažniji osjećaj izrazite na početku rečenice!!!!

Budite osjetljivi na skrivene osjećaje osobe

Osjećaji koje vam osoba ne pokazuje ne reflektirajte, nego osobi dajte vremena da se sama izrazi.

Govorite što jednostavnije

Bez nepotrebnih opisa i riječi.

Svoje verbalne poruke pojačajte glasom i tijelom

Uskladite riječi, glas i tijelo – tako osobi dajete poruku da ste iskreni, dajete joj model kako se to radi.

Još neke korisne preporuke o slanju poruka tijelom...

Opušten i otvoren položaj tijela: opušteno, a ne klonulo; otvoreno, a ne napeto, sjedenjem licem u lice - vaše lijevo rame nasuprot njegovom desnom (Egan, 1994.) Prekrižene ruke i noge mogu biti doživljene kao prepreke.

Blaga nagnutost prema naprijed (ne previše da klijenti ne dobiju doživljaj da napadate njihov osobni prostor). U intimnom otkrivanjima "jača" nagnutost- poželjna

Gledanje u lice osobe – korisno jer dobijete znakove kada je vrijeme za prekid slušanja i početak reagiranja

Usklađivanje razgovora se najviše postiže kroz glas i riječi, a ne tijelom.

Prikladni izrazi lica: radost, tuga, interes, gađenje, prijezir, strah, iznenađenje

Usta i obrve šalju glavninu poruku (korisnik je ozbiljan ili plače)

Prikladni pokreti: klimanje glavom, pretjerano ili premalo korištenje ruku

Negativno iskustvo klijenata u savjetovanje može biti obilježeno:

- nezainteresiranošću savjetovatelja za sadržaj koji klijentica/klijent iznosi,
- Distanciranošću savjetovatelja,
- Kriticizmom i nevoljkošću u ostavljanju klijentu vremena da iznese svoju priču,
- osoba ima dojam da ju se **ne čuje, da je nevažna i nebitna.**

Primjer: <https://www.youtube.com/watch?v=UhaubdAyawM>

